

Обраћање високог представника и специјалног представника ЕУ за Босну и Херцеговину, Кристијана Шварц-Шилинга, БХ Парламенту

Господине предсједавајући, чланови Парламента,

ДРАГО МИ ЈЕ ДА САМ ДАНАС ОВДЈЕ СА ВАМА,

АЛИ ЖАО МИ ЈЕ ШТО ЈЕ ОВО МОЈ ЗАДЊИ ГОВОР ВАМА.

Када сам се прошле године обраћао овом дому Парламента, изложио сам програм рада усмјерен на изазове транзиције која је пред вама:

- Потребу да органи власти ове земље преузму пуну одговорност;
- Потребу да политички лидери преузму пуну одговорност за реформе које ће повести ову земљу напријед;
- Потребу да политичари омогуће бољи животни стандард грађанима ове земље, којима и служе.

То су били тешки изазови, али, када би се прихватили и ријешили на прави начин, довели би ову земљу много ближе пуноправном чланству у Европској унији и НАТО-у.

Упозорио сам, такође, и на мрачнију страну политичког живота коју сам имао прилику да видим – а то је одсуство одговорности и одсуство политичке храбрости код појединих политичара.

Нажалост, управо се та мрачнија страна политичког живота ове земље највише развила од прошлог пута када сам вам се обраћао.

Имам много позитивних сјећања на ову земљу и њено становништво које сам стекао током протекле године и бројних ранијих година у току којих сам био ангажован у земљи. Али, данас морам да нагласим многе факторе који указују на озбиљну политичку кризу у овој земљи:

- Нема напретка у реформама;
- Све је веће неповјерење међу политичарима;
- Екстремни политички ставови које су заузеле неке веома важне политичке личности, који спречавају све стране да постигну компромис и остваре напредак;
- Неодговорна реторика страначких лидера који играју опасне игре са изузетно осјетљивим питањима.

Да будемо потпуно јасни: не ради се само о реторици. Чуо сам како поједини политичари износе тврдње и формирају политике којима само искориштавају бојазан и страхове јавности, умјесто да граде повјерење међу свим странама и остваре конкретан напредак у питањима која се тичу свакодневног живота.

Постоје озбиљне посљедице ове политичке кризе на које желим да вам укажем:

- Пут у Европу је тренутно блокиран. То значи да грађани ове земље морају чекати дуже да би се придружили Европској унији и дочекали да се поправи њихов животни стандард;
- Јавност свакодневно губи повјерење у своје политичаре и осјећа само незадовољство и издају, и то с правом;
- Млађе генерације све више губе оптимизам када се ради о њиховој будућности. Ова ситуација ће имати посљедице на будућност ове земље и то се не смије занемарити.

Посљедице овога ће имати стварни утицај на будућност ове земље и не би их требало занемарити.

Због ситуације у Босни и Херцеговини и региону, Савјет за имплементацију мира је одлучио да не затвори Канцеларију високог представника ове године, као што је било планирано.

Ово је корак уназад. Неки ће то можда сматрати успјехом – али, то није успјех и не треба тако посматрати ствари. Дозволите да будем потпуно јасан:

ОХР неће остати како би радио посао политичара ове земље.

ОХР неће остати како би наметао било каква нова рјешења, посебно не уставна рјешења.

Али, ОХР остаје како би обезбиједио континуитет мира и стабилности, чак и у овим тешким временима политичке нестабилности.

Жао ми је што вам се данас не обраћам као посљедњи високи представник у Босни и Херцеговини, али, немојте ни случајно помислити да то на било који начин елиминише вашу одговорност за политичку ситуацију у овој земљи.

Не заборавите да је прије три мјесеца Европска унија парафирала Споразум о стабилизацији и придруживању са Црном Гором. А данас ЕУ наставља преговоре о Споразуму о стабилизацији и придруживању са Србијом. Хрватска је скоро спремна да се придружи Европској унији и НАТО-у; Македонија и Албанија напредују брзо у том правцу.

Босна и Херцеговина је мјесецима била надамак парафирању Споразума о стабилизацији и придруживању са Европском унијом, али ипак није била у стању да направи завршни корак у договорима о реформи полиције. Ово је срамно.

Лопта је сада на вашој страни. Не дозволите да ваша земља заостане за свима;

не дозволите да ваши грађани чекају и даље на просперитет који заслужују и који захтијевају од вас; и немојте се скривати иза такозваног јавног мишљења.

Откада сам вам се посљедњи пут обратио, није остварен значајан напредак нити у једној од кључних реформи. Наравно, прошле године су одржани избори, и у свакој земљи политичари се

усредсреде на своје кампање у мјесецима пред изборе.

Али, да ли је то довољан изговор да се велике реформе, које су неопходне за европске интеграције, ставе на чекање?

Да ли је прихватљиво користити радикалну реторику о референдуму, те о укидању ентитета како би се добило више гласова?

Да ли је прихватљиво подизати забринутост у вези са другим дешавањима у региону како би се ширио страх међу грађанима ове земље?

Тврдим да ово није прихватљиво: не ради се ту искључиво о страначким политичким питањима. Чак и у предизборном периоду, политичке странке, и владајуће и опозиционе, у земљама широм Европе сарађују када се ради о озбиљним питањима интеграције у ЕУ и добробити земље.

Нема оправдања за политичаре који још увијек нису формирали кантоналну владу у Кантону 7, нити за друге који не сарађују на одговоран начин у својству министара, те на тај начин спречавају нормално функционирање Савјета министара.

Прошле године сам вам навео неке кључне законе које је било потребно усвојити како би се побољшао живот грађана ове земље. Међутим, до сада није усвојен нити један од ових закона:

На примјер, Закон о високом образовању је потребан како би се студентима осигурао бољи стандард и стварне могућности да студирају у Европи.

Али, управо данас послије овог говора имаћете прилику да покажете политичку вољу да урадите нешто другачије. И Закон о високом образовању и Закон о Агенцији за основно и средње школство су на данашњем дневном реду Представничког дома. Апелујем на вас да престанете разочаравати студенте и предаваче ове земље. Мада вам се свима не могу лично одужити, а правила ми то и забрањују, можете ми учинити велику услугу

доношењем овог Закона данас.

Прошле године сам споменуо и Закон о лијековима. Тај закон је талац себичних страначких интереса и посебних монопола науштрб економског раста и крајње добробити грађана ове земље.

Коначно, већ се увелико касни са усвајањем закона који су потребни за ажурирање Закона о кривичном поступку и који су потребни да би се осигурало да независност правосуђа не могу угрозити политичари који још увијек не поштују суштинску улогу независног правосуђа у потпуно функционалној демократији.

Није постигнут никакав напредак у вези са реформама чији је циљ стварање јединственог економског простора Босне и Херцеговине. Иако од суштинског значаја за толико потребан економски развој питања попут Закона о облигационим односима и Закона о платама, оснивања Националног фискалног вијећа и стварања система централне банкарске супервизије су остављена да чекају док трају унутрашња политичка неслагања.

Ја и остали представници међународне заједнице смо у више наврата током протекле године нагласили потребу за напретком у реформи полиције, пуном сарадњом са Хашким трибуналом и имплементацијом реформи у сектору јавног емитовања како би се отворио пут ка Европи.

Ови захтјеви неће нестати зато што су политичари ове земље одабрали да не спроведу потребне реформе.

Прошле године сам вам говорио о мојој политици преузимања одговорности, предавању овлаштења за управљање овом земљом изабраним лидерима. Јасно сам ставио до знања да ћу интервенисати само као нужно задње средство и да нећу обављати посао који би требало да раде институције и изабрани лидери ове земље. Али, да ћу увијек бити спреман да савјетујем, заговарам и помажем када је то потребно.

Вјеровао сам у потенцијале ове земље да се развије и постигне напредак властитим способностима, и још увијек вјерујем.

Увијек сам покушавао да допустим да се кроз домаћи политички процес ријеше питања, ма како се дугим и фрустрирајућим чинили ти процеси. Нажалост, искуство је у неколико кључних случајева показало да сам морао интервенисати на одређеном нивоу како бих обезбиједио сталну функционалност. То је био случај, на примјер, код питања расподјеле прихода од стране Управе за индиректно опорезивање, те у Мостару.

Морао сам интервенисати и код питања реформе државне имовине продужењем забране продаје државне имовине – али, то питање је и даље у рукама државног и ентитетских премијера, и они треба да га ријеше. Апелујем на њих да постигну споразум између влада утемељен на одрживом рјешењу.

Упркос недостатку напретка у више подручја, стратегија преузимања одговорности се неће промијенити. То мора бити постепен процес, и не постоји алтернатива. Лекције су болне, али су и непроцјењиво искуство у учењу у демократизацији и изградњи нације.

Учинио сам све што сам могао како бих имплементирао политику одговорности током свог мандата и испунио свој дио договора. Снажно апелујем на владајуће странке у овој земљи да испуне свој дио договора и крену напријед са програмом реформи, те да раде заједно као једна влада са заједничким програмом.

Није одговорно понашање ако једна или двије странке упућују приједлоге у парламентарну процедуру, а да о њима нису претходно разговарале са својим коалиционим партнерима и знајући да ће ти приједлози вјероватно бити одбачени. То је трошење времена, времена које треба утрошити да би се побољшао живот грађана ове земље.

Овој земљи требају практична рјешења и конкретне мјере. Разум, а не емоција и реторика, треба да превагну: холандски правник и филозоф Хуго Гроотиус је изрекао чувену реченицу «Човјек не може владати нацијом ако не може владати градом; не може владати градом ако не може владати породицом; не може владати

породицом ако не влада собом, а не може владати собом осим ако су његове страсти подложне разуму.»

Чуо сам све већи број изјава кључних политичких лидера у којима се пропагирају теорије завјере о исламском терору или укидању ентитета. Био сам свједок бојкота Парламента у мају прошле године, као и прошле седмице када је опструиран рад Уставно-правне комисије. Такво понашање не само да спречава напредак земље већ, ако се настави, је играње са ватром и може угрозити стабилност која је грађена током 12 година.

Ове године дошло је до погоршања политичке атмосфере у БиХ, што је директно повезано са реакцијама на пресуду Међународног суда правде у предмету Босне и Херцеговине против Србије и Црне Горе.

Међународни суд правде закључио је, између осталог, да се у Сребреници догодио геноцид, да је Србија прекршила своју обавезу, према међународном праву, да спријечи геноциде, и није остварила пуну сарадњу са Међународним кривичним судом за подручје бивше Југославије.

Сви оптуженици који су још увијек на слободи, посебно Младић и Караџић, морају бити изручени Хашком суду и изведени пред лице правде. Ово није понављање уобичајене фразе, него навођење неизбјежне обавезе. Вријеме је да Србија предузме проактивније мјере.

Констатујем да је прије двије седмице остварен напредак, када је ухапшен Здравко Толимир. Најважније је да се он налази у Хагу. Међутим, морамо такође схватити да његово хапшење доказује како се хашки бјегунци налазе у региону и да се може учинити више на проналажењу оних који су још увијек на слободи, као и да су политичка воља и конкретно дјеловање у цијелом региону кључни фактори за проналажење преосталих оптуженика.

Правда је потребна како би се испоштовала владавина права и признао губитак који су претрпјеле породице и пријатељи

жртва.

Правда је потребна да би они који су одговорни сносили своју одговорност.

Без тога, постоји ризик да ће један цијели народ бити стигматизован колективном кривицом. То не иде у прилог никоме ко жели да Босна и Херцеговина оствари напредак. То само спречава изградњу повјерења међу грађанима ове земље, који желе да заједно живе и раде и граде бољу будућност.

Што се тиче подручја Сребренице, постоје стварна питања која траже стварне акције. Именовao сам свог изасланика, бившег америчког амбасадора Клифорда Бонда, који има координативну улогу у сарадњи са локалним актерима на терену, политичким лидерима и међународном заједницом. Изражавам похвале амбасадору Бонду на изванредном досадашњем раду. Локални органи власти већ остварују интензивнију сарадњу како би осигурали конкретна побољшања за грађане који живе у том подручју. Поздрављам рад координатора, господина Давидовића, господина Драгичевића и господина Мусића, и њихову сарадњу чији је циљ осигурати истинску промјену ситуације на терену.

Међутим, са жаљењем констатујем да је дошло до политичке манипулације овим питањем од стране политичара који су мотивисани властитим амбицијама.

Они су скренули пажњу са истинских питања, али нису осигурали никакве резултате.

Они покушавају да поремете уставни и територијални поредак ове земље.

Дозволите да будем потпуно јасан: Једнострано мијењање Дејтонског мировног споразума правно није могуће и позиви на такве промјене могу само представљати озбиљан ризик за мир и стабилност. Будите увјерени да међународна заједница неће дозволити да се угрозе мир и стабилност ове земље.

Устав се може мијењати само одлуком Парламентарне скупштине која укључује двотрећинску већину чланова који су присутни и гласају у Представничком дому. Устав се неће мијењати на било који други начин.

И дозволите да нагласим још нешто: Не постоје правне обавезе које произилазе из пресуде Међународног суда правде на основу којих се позива на укидање једног ентитета.

Све особе из јавног живота имају дужност да се и у својим иступима и својим дјелима одговорно понашају и стварају климу мира и безбједности и да поштују да су држава Босна и Херцеговина и оба њена ентитета мултитетничке заједнице три конститутивна народа.

Ово су основни принципи који не треба да се мијењају и неће се мијењати. Међутим, оно што се може и треба промијенити јесте начин на који функционишу структуре у овој земљи. А ово нас доводи до, вјероватно, највећег политичког изазова са којим се суочава ова земља, а који је ипак најзначајнији, а то је реформа устава.

Ја схватам да ова земља има посебно комплексан уставни поредак. Тренутни уставни устрој Босне и Херцеговине је успостављен и усаглашен кроз Дејтонски мировни споразум. Дејтон је у протеклих 12 година помогао да се заустави рат и да се у земљи успостави мир и безбједност, те да земља крене напријед.

Међутим, Дејтон је створио компликовану и неефикасну државну структуру, која се још увијек не уклапа у стандарде модерних државних уређења. Дејтон функционише паралелно са јаким мандатом високог представника који може да интервенеше у циљу деблокирања политичких застоја.

Сада, када се процес имплементације мира, као и институција високог представника приводи крају – а процес интеграције у европске структуре сада представља кључни задатак – вријеме је да се изврши реформа устава и успостави стабилна, самоодржива

и ефикасна структура за Босну и Херцеговину.

То је нешто што ћете ви, политичари ове земље, требати да ријешите у наредном периоду. Међународна заједница је спремна да вам помогне, али ми то нећемо урадити умјесто вас. То је можда највећи изазов који стоји пред вама, који ће захтијевати најтеже компромисе и највећи конструктивни ангажман који је икада виђен у овој земљи – упркос тренутној ситуацији, ја вјерујем да сте ви у стању да то урадите.

Конструктивна прва фаза разговора страначких лидера је започета 2005. године, и за резултат је имала пакет уставних амандмана који нису прошли на овом Парламенту у априлу прошле године за само 2 гласа. То је показало колико је кључна улога и одговорност овог Парлиамента у утврђивању правца којим ова земља треба да крене.

Нажалост, то је показало и како неодговорни политичари могу лако изманипулисати такве процесе како би добили гласове заузимањем радикалних позиција. Вријеме је да се поново започне конструктивни дијалог о реформи устава.

Дуго сам говорио о томе како су друге земље у Европи имале комисије за спровођење реформе устава и разговоре који обезбјеђују један широки процес у којем и домаћи и страни стручњаци дају свој професионални допринос. У овој земљи постоји потреба за неком врстом институционализованог процеса, у склопу босанскохерцеговачких институција – првенствено Парламента – који ће водити политичари БиХ уз допринос цјелокупног босанскохерцеговачког друштва, и уз подршку и помоћ међународне заједнице.

Вјерујем да је дошло вријеме да се успостави један такав процес. Вријеме је да се у овој земљи успостави право окружење за разговор о значајној реформи устава, а не да се то оставља медијским насловима и кратким, сажетим изјавама.

У међународном партнерству са САД, Европском комисијом и Предсједништвом Европске уније, ја сам се у току протекле

седмице појединачно састајао са страначким лидерима како бих чуо њихове ставове и тражио њихов ангажман да се успостави свеобухватан процес. Драго ми је да могу да кажем да су сви страначки лидери показали конструктивну вољу за дијалог о уставној реформи унутар једног институционализованог процеса. Ја ћу радити на томе да осигурам њихов ангажман прије него што одем са ове функције, тако да мој насљедник може сарађивати са вама и политичким лидерима ове земље на даљем унапређењу ситуације.

Овај процес се мора покренути сада, тако да се може доћи до резултата у току овог законодавног мандата.

Али, конкретан напредак ка Европи може бити остварен одмах. Као што сам стално наглашавао током протеклих мјесеци, Босна и Херцеговина је надамак формалног корака ка интеграцији у ЕУ, парамирањем Споразума о стабилизацији и придруживању. Споразум је технички окончан. Потребно је испунити преостале политичке услове.

Споразум о реформи полиције ће обезбиједити овај значајан корак према Европи. Страначки лидери су у два наврата били близу постизања компромиса. Већ је постигнут договор о 95% реформе за изградњу модерне и професионалне полиције, која ће бити успостављена од стране државе Босне и Херцеговине, када добије све буџетске и законске надлежности за сва питања која се тичу полиције, те слободна од политичког утицаја.

Оно што је потребно јесте довољно политичке воље; визија страначких лидера да начине потребне промјене да доведу грађане Босне и Херцеговине ближе Европи; и воља да се прихвати компромис ради земље као цјелине. Споразум може бити постигнут, и мора бити постигнут.

Ово је моје посљедње обраћање Парламенту, и настојао сам да у мојој поруци будем искрен и отворен према вама, јер вјерујем у вашу способност да урадите оно што је потребно грађанима ове земље.

Упркос изузетним тешкоћама у протеклој години, видео сам доста тога да знам да ова земља може ићи напријед, да се може такмичити на међународној сцени и политички и економски, и да може ступити у евро-атлантске институције, и то као уважена чланица која има много тога да допринесе.

Упркос фрустрацијама и политичким играма у протеклој години, ипак је било достигнућа која треба поздравити:

- Економија је наставила да расте, а реформа порезног система почиње да даје резултате;
- Избори су у потпуности спроведени од стране институција ове земље, и били су у складу са међународним демократским стандардима;
- Босна и Херцеговина је прошлог децембра ступила у НАТО-ов програм Партнерство за мир – што је позитивно признање претходних достигнућа у области реформе одбране и значајна етапа према пуном чланству у НАТО-у;
- Моје особље је тијесно сарађивало са институцијама Босне и Херцеговине и Савјетом безбједности УН-а на дуго времена неријешеном питању полицајаца којима Међународне полицијске снаге УН-а нису додијелиле сертификат. Рјешење се пронашло захваљујући нашим заједничким настојањима. Канцеларија високог представника је, као и увијек, спремна да помогне властима БиХ у спровођењу овог рјешења у складу са условима које је поставио Савјет безбједности УН-а.
- Потписивањем Уговора о слободној трговини у средњој Европи (ЦЕФТА), ова земља је показала да може играти централну улогу у региону, и допринос који може дати на промовисању економског развоја;
- Даље, недавно донесена одлука да сједиште Савјета за регионалну сарадњу буде у Сарајеву поново потврђује да Босна и Херцеговина може и треба да буде у самом средишту регионалне интеграције.
- И, на крају, али ни у којем случају мање важно за грађане ове земље, споразум о ублажавању визног режима

са Европском унијом спреман је за парафирање. Ово је нешто на чему смо ја и надлежни у органима власти БиХ дуго и напорно радили. То је видљив корак према Европи за грађане Босне и Херцеговине.

Мени је била част да служим као високи представник и специјални представник Европске уније. Била ми је привилегија да сарађујем са вама на вашем путу ка чланству у ЕУ и НАТО-у. Исто тако, било ми је задовољство да сарађујем са грађанима ове земље, који никада не престају да ме инспиришу и својом отпорношћу у тешким временима и потенцијалом за велика достигнућа на свим пољима и уз минималну помоћ.

Упознао сам богато наслеђе и културу ове земље. Имам јасну визију да ће доћи вријеме када ће се и остатак Европе такође дивити и моћи искористити то културно богатство, у књижевности, музици, филмовима, спорту, као и бизнис који ће ова земља бити у могућности да понуди као пуноправна чланица европске породице.

У овој земљи, коју сам тако добро упознао и заволио, ангажован сам 15 година.

Наставићу да помажем БиХ на који год начин будем могао. Пажљиво ћу пратити ваше путовање, и бити са вама на вашем путу према свјетлијој будућности који је пун изазова, али и који обећава.

Данас ћу да искористим ову посљедњу прилику да нагласим једном заувјек да ће помаци Босне и Херцеговине према евро-атлантским интеграцијама бити одређени њеним сопственим достигнућима, и ничим другим. О томе неће одлучивати вањски фактори. Одговорност за остварење даљих помака лежи искључиво на грађанима Босне и Херцеговине. Њихови политички лидери морају на прави начин испунити ову одговорност.

Сретно!

СРЕТНО НА ПУТУ КА ЕВРОПИ!

ХВАЛА ВАМ.